
15 - DECLARACIÓ INSTITUCIONAL A PROPOSTA DE LA FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS VEÏNALS DE SANTA COLOMA DE GRAMENET, AMIANT: RETIRADA PÚBLICA I PRIVADA ABANS DEL 2032.

El Ple de l'Ajuntament, per unanimitat dels/de les 25 regidors/regidores assistents, **aprova** la declaració institucional següent:

“Introducció:

L'amiant, o asbest conegut popularment com a uralita, és un material que L'empresa Roviralta i Cia fundada el 1907 amb la fàbrica a Cerdanyola (Barcelona) , va introduir a Espanya el fibrociment amb amiant, però va ser absorbida pel capital de la companyia Uralita, A la dècada de 1920, Uralita va començar a produir làmines de fibrociment per a sostres i parets, que incloïen en la seva composició el mineral conegut com a amiant o asbest. Clarament, per aquell temps, es desconeixien els riscos per a la salut associats a l'ús d'aquest material.

Els anys de 1965 a 1995 van ser on l'amiant va tenir més moviment, on entre 1947 i 1985 el 77% de la importació es va dedicar a la creació de fibrociment, pertanyent més del 50% del comerç mundial a l'empresa Uralita ja que era un material abundant i econòmic. Desgraciadament, es va comprovar que si s'altera allibera microfibrilles. Això pot provocar càncer, asbestosi i mesotelioma maligne. El cicle de vida estimat és de 30 a 50 anys, així que es calcula que en 2030 més del 85% d'aquests materials hauran superat la seva vida útil.

L'Ordre de 7 de desembre de 2001 del govern de José Maria Aznar, va representar una fita significativa en la regulació de l'amiant a Espanya. Aquesta llei, que va modificar l'annex I del Reial decret 1406/1989, va reconèixer de manera explícita els perills associats amb l'exposició a l'amiant. Amb l'objectiu de protegir la salut pública, es va establir la necessitat de prohibir la utilització de l'amiant i dels productes que en contenen.

La llei també va establir terminis específics:

- **El 15 de juny del 2002 va marcar l'inici de la prohibició de fabricar productes que contenen amiant. També es donava un termini de 6 mesos per poder vendre totes les existències de materials amb amiant.**
- **El 15 de desembre del 2002 va ser l'entrada en vigor de la prohibició d'utilitzar i comercialitzar amb productes que continguin amiant.**

A més, l'Ordre de 7 de desembre de 2001 va abordar la qüestió dels productes que contenen amiant i estaven instal·lats abans de la data d'entrada en vigor de la llei. Aquests productes podrien continuar sent utilitzats fins al final de la seva vida útil, moment en què haurien de ser substituïts per materials més segurs. Aquesta disposició garantia una transició gradual cap a l'eliminació completa de l'amiant a Espanya.

El govern d'Espanya, mitjançant els Ministeri de Salut, el Ministeri de Transició Ecològica i el Ministeri de Treball i Assumptes Socials, al juny de 2024 va fer trasllat de directrius, i guies, per al repte de la retirada d'amiant en els municipis abans de l'any 2032 -data límit per la legislació europea per a l'erradicació de l'amiant en comunitats privades- i per a l'any 2028 en edificis públics. La primera indicació dels Ministeris és l'elaboració d'un cens municipal sobre l'amiant en espais públics i en les comunitats privades, segons la disposició addicional catorzena de la Llei 7/2022, de 8 d'abril, de residus i sòls contaminats per a una economia circular.

A Catalunya, encara hi ha més de 4 milions de tones d'amiant, segons dades de GenCat a abril de 2023. L'amiant es troba en forma de fibrociment en les teulades, en dipòsits, baixants, jardineres o com a aïllament tèrmic i acústic. En 2032, bona part d'aquest amiant caducarà i és necessari retirar-lo, ja que les microfibrilles que pot alliberar si es degrada provoquen càncer i

altres malalties. Per això el govern de la Generalitat ja ha elaborat el full de ruta fixat amb el seu Pla nacional per a l'erradicació de l'Amiant 2023-2032. Aquest pla conté 21 actuacions, organitzades en 4 àmbits:

- Identificació: s'inclouen accions enfocades a la seva detecció.
- Retirada: es preveuen accions de prioritització de l'erradicació en edificis públics, promoció de l'eliminació en l'àmbit privat i per al dipòsit controlat i tractament segur dels residus, així com reciclatge.
- Prevenció: crear campanyes de sensibilització, revisar els protocols en cas d'emergència, fer seguiment de la salut dels treballadors exposats i reforçar la recerca sanitària.
- Nou marc normatiu: és necessari disposar d'una Llei per a l'erradicació de l'amiant a Catalunya, desenvolupar el reglament necessari i impulsar canvis normatius en la legislació d'àmbit estatal.

El Finançament és l'eina fonamental per aconseguir la retirada de l'amiant. El 2023 és va constituir a Catalunya un fons específic de 10 milions d'euros, ampliable, a més de l'esforç inversor que la Generalitat destina anualment a la retirada d'amiant d'edificis públics i al foment de la retirada en l'àmbit privat. Però caldrà més finançament per la seva retirada, i és requerirà per part de tots els grups parlamentaris l'aprovació de partides pressupostàries suficients per arribar als objectius de 0 amiant al 2032.

Entre les actuacions que ja s'han portat a la pràctica destaquen l'elaboració d'un cens de l'amiant a Catalunya; línies de subvencions i actuacions singulars a Badia del Vallès o en les àrees afectades per la calamarsada de l'any passat en el Baix i Alt Empordà i al Pla de l'Estany.

Per part de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet estan iniciades les següents línies de treball:

- Pel que fa als equipaments municipals, s'està preparant el cens d'edificis per enviar a la Generalitat durant el primer quadrimestre de 2025. Al pressupost 2025 s'ha fet una dotació específica per executar el Pla de Retirada de l'amiant als equipaments municipals que està previst desenvolupar entre 2025 i 2028.
- Pel que fa als edificis de propietat privada o d'altres administracions, la retirada de l'amiant s'ha de fer per iniciativa dels propietaris amb la corresponent autorització municipal, l'aprovació d'un pla de treball especial que s'ha d'aprovar per part de la Generalitat i la contractació d'una empresa especialitzada. L'ajuntament començarà a treballar en el cens a partir de les dades disponibles que proporciona la Generalitat i a partir dels expedients iniciats per iniciativa dels propietaris.
- En el cas d'actuacions d'ofici, denúncies o requeriments ciutadans, s'està tancant un protocol específic en la línia de la Guia publicada per la Generalitat al gener de 2025.
- També està previst posar en marxa una campanya informativa i de sensibilització per conscienciar les comunitats de propietaris. A les llicències sol·licitades pels propietaris privats ja s'està afegint una instrucció sobre l'obligatorietat de retirar els elements d'amiant.

Antecedents:

1. Amiant o asbest és un terme utilitzat per denominar una sèrie de metasilicats de ferro, alumini i magnesi que presenta una estructura fibrosa. Existeix una ampla gama de varietats, de les que les més emprades en aplicacions industrials són el crisòtil o amiant blanc, l'amosita o amiant marró i la crocidolita o amiant blau.
2. Totes les varietats de l'amiant es caracteritzen per la seva incombustibilitat, un bon aïllament tèrmic i la seva resistència a altes temperatures, al pas de l'electricitat, a l'abrasió i als

microorganismes. Aquestes propietats, juntament amb el seu Baix cost i abundància, van fer i fan de l'amiant un element molt útil per a l'indústria amb milers d'aplicacions diferents.

3. A Espanya es van instal·lar, al llarg del S. XX i fins a la seva prohibició, centenars de milers de quilòmetres de canonades de fibrociment amb amiant. Bona part d'aquest amiant que encara es troba a les nostres xarxes de proveïment, sanejament i reg (s'estima en 80.000 Km).
4. El volum total de l'amiant importat en tot l'Estat, al llarg de tot el segle XX i fins a la seva prohibició en 2002, podria rondar els 2,6 milions tones i el volum més important va ser destinat a la indústria del fibrociment (Uralita), en les seves diferents aplicacions o productes (el 77%, uns 2.1 milions de tones), principalment plaques onades de coberta i canonades per a conduccions de proveïment d'aigua, sanejament, reg, drenatge, conduccions de gas, elèctriques, i d'altres fluids, dipòsits d'aigua, i un llarg etcètera.
5. A Catalunya l'amiant instal·lat és un 20% de total que suposen 520.000 Tn, que convertit en fibrociment són 4.260.000 Tn, de les quals les plaques onades són 3.260.000 Tn, (303.450.000 m²) i en tubs i canonades 740.000 Tn (74.000 Km).
6. No obstant això, encara que va deixar de fabricar-se i comercialitzar-se els productes amb amiant, la llei no avalua tot l'amiant col·locat als edificis apuntant que "seguirà estant permès fins a la seva eliminació o la fi de la seva vida útil" (BOE, Ordre del 4.12.2001), quedant encara una part important que legislar, quant a inventaris, censos, i altres protocols, que defineixin què fer i com fer-ho, amb l'amiant que tenim als nostres edificis, instal·lacions i infraestructures que és, sens dubte, el major dels riscos, donada que la seva mitjana de vida útil, que és de 35-40 anys.
7. Fa molts anys que es coneix que la inhalació de fibres d'amiant és causa de malaltia en les persones.
8. Pot dir-se que gairebé la totalitat de la població està en contacte en algun moment de la seva activitat habitual amb productes de fibrociment. Sobre aquest tema sol argumentar-se que per la seva baixa friabilitat quan està en bon estat redueix considerablement el risc d'inhalació de fibres, però convé no llançar campanes al vol perquè tots els estudis coincideixen que la vida útil d'aquests materials és d'uns 40 anys (pel que pot asseverar-se que tot el fibrociment ha arribat o està arribant per fi de la seva vida útil), una friabilitat condicionada per condicionants externs (meteors, els trencaments, la deterioració, etc.) que ho converteix en friables i en més perillous.
9. Insistir que les persones que ocupin edificis que continguin materials de risc potencial alt (edificis amb estructura metàl·lica protegida, instal·lacions aïllades o falsos sostres amb amiant) estan exposades a uns riscos majors en funció de la ubicació, accessibilitat i accions que es realitzin sobre aquests materials.
10. I per descomptat, que la població treballadora més exposada és el personal de manteniment dels edificis que contenen materials de risc potencial alt i el personal d'empreses d'instal·lacions, de rehabilitació i d'enderrocaments d'aquests edificis que no apliquin les mesures legalment establertes.
11. De l'anterior es dedueix que la inhalació de fibres d'amiant per part de les persones es deu a diferents fonts d'exposició, sent les més freqüents:
 - ✓ **Laboral:** tradicionalment la que afecta als/les treballadors/es que desenvolupen la seva labor en la fabricació de productes que continguin amiant, avui s'estén sobretot els/les operaris/es de productes de fibrociment durant la construcció dels edificis i als/es

operaris/es que realitzen treballs de manteniment, rehabilitació o enderrocament d'edificis que continguin materials manufacturats amb amiant.

- ✓ **Convivència amb un/a treballador/a:**son les persones que compartien habitatge amb un treballador, que duia a casa pols de l'amiant amb ell i amb la seva roba de treball; la esposa i la filla gran van ser les es afectades.
 - ✓ **Veïnatge:**son les persones que viuen a prop d'un focus emissor contaminant. La distància i la direcció predominant dels vents locals marquen l'àrea d'afectació.
 - ✓ **Ambiental:** la presència d'amiant en un edifici o un espai pot ser causa que es desprenguin fibres en el seu ambient. No obstant això, dir que la simple presència de productes que continguin amiant no implica un risc per a les persones: la friabilitat (materials que poden dispersar fibres en l'atmosfera de forma espontània o com a conseqüència d'una agressió externa) i l'accessibilitat (accessible o confinat) al material són els factors essencials per determinar el risc.
12. Pel dilatat temps de latència de les seves patologies associades (de 10 a 90 anys, 40 anys de promig), fa que actualment estiguin aflorant contínuament casos de patologies per amiant que corresponen a exposicions corresponents a dates anteriors a la de prohibició a Espanya, de totes les varietats de l'asbest.
13. Diverses fonts coincideixen a afirmar que les malalties originades per la inhalació de fibres d'amiant constitueixen un problema sanitari de grans dimensions. Entre uns altres, J. Peto, en el seu treball "The European mesotelioma epidemic", 1999, estima que en els propers 30 anys moriran 500.000 persones a Europa a causa d'aquestes malalties. A. Tossavainen en el document "Asbestos, asbestosis and Cancer Exposure criteria for clinical diagnosis", Hèlsinki 1997, sosté que als països industrialitzats moriran 30.000 persones/any a causa de càncer originat per la inhalació de fibres d'amiant. Per a l'OMS "al món hi ha uns 125 milions de persones exposades a l'asbest en el lloc de treball. L'exposició laboral causa més de 107 000 morts anuals per càncer de pulmó relacionat amb el asbest, mesotelioma i asbestosi". No sembla és desgavellat afirmar que estem davant una epidèmia oculta i impune i que per acció o omisió administracions i governs sustenten la conspiració del silenci que envolta a aquest gravíssim problema.
14. Per això, no podem obviar que l'amiant segueix sent un assumpte de cabdal rellevància social i de salut pública, per a tots/es els/es ciutadans/es, respecte a la qual és inacceptable apel·lar a "l'alarma social" a la qual solen tirar mà alguns polítics indolents, per excusar-se i no fer res davant els requeriments de les organitzacions i societat civil davant una situació que demanda una intervenció d'algun dels estaments.
15. de l'administració pública (habitualment, la municipal), perquè alguna deterioració o risc potencial, derivat de la presència d'amiant instal·lat, sigui remeiat, i qui té l'obligació moral i legal de precedir en conseqüència. Ja n'hi ha prou de banalitzar i trivialitzar un problema de salut social d'extraordinària envergadura i transcendència! Recordem que l'administració pública té el deure vetllar per la salut de la ciutadania.
16. Tot el contrari, cal dur a terme campanyes animant al fet que els qui es veuen en aquesta situació, perquè difonguin, es mobilitzin i si escau denunciïn judicialment, perquè l'autoritat competent se senti instada a rectificar la seva passivitat.
17. I ens referim a un potencial perill generalitzat, però que a causa de la ubicació de la fàbrica Uralita a la nostra comarca el risc s'agreuja en els municipis inclosos en l'àmbit de referència del Consorci Hospitalari del Parc Taulí (Badia, Barberà del Vallès, Castellar del Vallès, Cerdanyola del Vallès, Palau de Plegamans-Solità, Polinyà, Ripollet, Sabadell, Sant Quirze del Vallès, Sant Llorenç Savall, Santa Perpètua de la Mogoda i Sentmenat). Serveixi de mostra el fet que Cerdanyola posseeixi el trist rècord de ser el municipi del Regne d'Espanya amb major prevalença de càncer de pleura a causa d'aquest carcinogen.

18. Es demana una major implicació i celeritat de les diferents administracions (estatal, autonòmica i local) mostrant un interès inversament proporcional a la gravetat del tema plantejat en quant a l'adopció de mesures, campanyes informatives, plans i protocols concrets, etc., i que a nivell de recerca amb l'excepció del CAP Fontetes de Cerdanyola del Vallès amb l'encomiable treball i labor d'impuls del Dr. Josep Tarrés, juntament amb d'altres investigadors, no s'hagin engegat cap tipus de línia de recerca en els diferents municipis per conèixer la realitat de les greus conseqüència, com a pas indispensable per realitzar un diagnòstic fiable
19. Al gravíssim problema de salut al que ens referim en aquesta moció, ha d'afegir-se un altre gran problema: l'emmagatzematge dels residus d'amiant. Un tema en absolut resolt.

Per tot això, es proposa al Ple l'adopció dels següents acords:

Primer - Agilitzar l'aprovació de la llei d'erradicació de l'amiant actualment en tràmits parlamentaris al Parlament de Catalunya

Segon - Instar a la Generalitat de Catalunya a donar suport als ajuntaments per tal de poder donar compliment a l'obligació de l'elaboració del "Cens de l'amiant" que permeti identificar de manera fiable la presència d'elements d'amiant que no estiguin confinats. Aquest suport s'ha de materialitzar mitjançant recursos tècnics i econòmics.

Tercer - A partir de l'elaboració del cens, **instar** a la Generalitat de Catalunya a donar suport als ajuntaments per a la redacció i desplegament dels programes propis per a la retirada de l'amiant. Aquest suport s'ha de materialitzar mitjançant recursos tècnics i econòmics.

Quart - Sol·licitar a la Generalitat compartir les dades disponibles en relació a la presència d'amiant i millorar la coordinació i seguiment pel que fa als programes de retirada de l'amiant.

Cinquè - Instar al Departament de Treball Afers Socials i Famílies per al compliment en tots els àmbits de la normativa existent al respecte, siguin autonòmica, estatal o comunitària: Reial decret 396/2006 de 31 de març, pel qual s'estableixen les disposicions mínimes de seguretat i salut aplicables als treballs amb el risc d'exposició a l'amiant; la Guia Tècnica per a l'avaluació i prevenció dels riscos relacionats amb l'exposició a l'amiant- RD 396/2006, publicada pel INSHT. (Institut Nacional de la Seguretat i Higiene en el Treball); la Directiva 2009/148/CE del Parlament Europeu i del Consell, sobre protecció als treballadors del risc de l'amiant, així com les pròpies instruccions del Departament de Treball i Medi ambient.

Sisè - Elaborar una base de dades per part de la Generalitat per abocar que des de les localitats els casos i malalties provocats per aquest producte. Una base de dades que deurà comptar amb l'històric per anar veient-la evolució del problema en relació amb les persones afectades. Per a això és necessari la implicació de Departament de Salut de la Generalitat que doni les instruccions precises i necessàries perquè l'Assistència Primària i l'Hospitalària dediquin recursos suficients per a aquesta tasca i aportin les dades necessàries per dur a terme una base de dades rigorosa i fiable.

Setè - A nivell local, **adoptar** les següents mesures:

- Campanyes informatives i de conscienciació entre la ciutadania sobre la presència d'amiant i les seves implicacions, l'obligació d'identificar i retirar els elements d'amiant als seus edificis de propietat privada i el procediment a seguir.
- Elaboració del cens d'equipaments municipals amb presència d'amiant i d'un Pla de retirada de l'amiant en equipaments municipals
- Elaboració del cens d'edificis privats amb presència d'amiant amb les dades

proporciona la Generalitat i a partir dels expedients iniciats.

- Elaboració de Protocol a seguir en el cas d'actuacions d'ofici, denúncies requeriments ciutadans, en la línia de la Guia publicada per la Generalitat al gener 2025.
- Reunions de seguiment amb els agents implicats (Associacions de veïns i entitats involucrades en la retirada d'amiant)
- Proposta de coordinació, mitjançant comissió de l'amiant o oficina sobre l'amiant, entre administracions conjuntament amb la Generalitat de Catalunya, diputació de Barcelona, Àrea Metropolitana de Barcelona i l'Agència Catalana de Residus i les entitats veïnals.
- Amb el suport de la Generalitat, elaboració del cens de l'amiant i el programa de retirada per la ciutat de Santa Coloma de Gramenet.
- Creació d'una Comissió ad hoc entre administració local, administració soci- sanitària i entitats veïnals i ciutadanes per treballar en un calendari de tots els temes concernents a l'elaboració d'un pla de treball de retirada de l'amiant, així com la valoració de la implementació del mateix.
- Estudia la creació d'un fons d'ajudes públiques per a la retirada d'amiant de particulars de rendes més baixes, supeditat a la declaració de la renda.

Vuitè - Enviar aquest acord a les entitats promotores de la moció, als Departaments de Treball, Afers Socials i Famílies, Sanitat i FAVGRAM així com als grups parlamentaris del Parlament de Catalunya.”